

(Prvi letošnji roj) smo dobili v Kamniku na sv. Jurja dan ob treh popoldne. Čbelarjem utegne ta novica mikavna biti, ker tudi o živalstvu potrjuje nenavadno zgodnjo letošnjo pomlad. Andrej Zalar.

## Umno gospodarstvo.

Naše predrage „Novice“ se že blizo 20 let trudijo za povzdigo gospodarstva in obrtnije na Slovenskem in ne more se tajiti, da so dosegle že veliko, pa še veliko več bi se moglo doseči, ako bi naše narodne učilnice primerno vredjene bile. Al ne dajmo se prestrašiti, če nam vse še ne gre po naših željah; posijalo bode miliše solnce tudi pred naše prage; saj še čuje pravični Bog nad nami. — Glejmo, da se naši rojaki, posebno v svojem mlajšem zarodu, podučijo v natornih postavah, da si bodo potem v svoj prid vedili obračati poznanje naravnih moči, kakor se to že davno godi v drugih izobraženih deželah, postavimo na Angležkem, Holandskem, v Belgii, na Švicarskem in tudi blizo nas na Lombardo-Beneškem, kjer je sila in veliko število stanovnikov ljudstvo primorala, živo se poprijeti umnega gospodarstva. — Tudi mi Slovenci imamo milo podnebje; pri nas ne rodi samo polje raznorastne plode, ampak mi tudi že pridelujemo žlahno vinsko kapljico; tudi živinoreja bi se mogla na višo stopnjo povzdigniti in za sadjorejo, gojzdarstvo, bčelarstvo in svilorejo se pri nas nahaja dober temelj, na katerega je le treba pogumno zidati novo, močno poslopje telesnega blagostanja in sreče narodne, kajti kdor nima kruha za zobe in ne sliši celo leto cvenka v svojem žepu, kako se mu bode ljubilo pečati se za dušni razvitek in občne zadeve svoje preljube slovenske domovine? — Dušno in telesno blagostanje našega naroda nam bodi toraj vsigdar na srcu, kakor tudi človek obstaja iz duše in telesa, kakor tudi zakon božji po tej dvojni natori človeški velevala: moli in delaj!

V ta namen so Vodnikovi častivci v Gradcu zložili 12 for., namreč: gosp. dr. Jožef Muršec 3 gold., gosp. Mat. Pak, c. k. profesor 2 gold., gosp. Koloman Kvas, profesor 1 gold., gospodična Jerica Gomilščakova 1 gld., gospá Vekoslava Razlagova 1 gold., gosp. Fr. Šamperl, mestjan v Gradcu 1 gold., gosp. Jožef Kopač, doktorand pravoslovja 1 gold., in pisatelj teh vrstic 2 gold., da se s temi denarji nakupi petnajst iztisov koristne knjige: „Umno gospodarstvo in kmetovanje“, ktero je spisal mnogozasluženi gosp. fajmošter Zalokar in jo je že leta 1854 izdalo slavno c. k. gospodarsko društvo na Kranjskem, ter se le po 80 novih krajcarjev prodaja. Za te tukaj priložene denarje vas toraj prosimo, da izvolite poslati pet iztisov na slovensko čitavnico v Mariboru za prvega nedeljskega šolarja slovenske županije pred mestne v Mariboru, pri sv. Petru, sv. Marjeti na Pesnici, v Jarenini in pri sv. Lenartu; potem šest iztisov na gosp. dr. Antona Klemenčiča, župnika v Ljutomeru, za prvega nedeljskega šolarja v Ljutomeru, Veržej, pri sv. Križu, sv. Jurju na Ščavnici, pri Mali Nedelji in sv. Tomažu, potem štiri iztise, in če se kateri povrha, na slovensko čitavnico v Celju za prvega nedeljskega šolarja celjske okolice, v Žavcu, pri sv. Petru v savinski dolini in sv. Jurju blizo Celja. Prosimo, da se ne pozabi tudi na podobe gospodarskega orodja. — Več prineskov za nakupovanje tega šolskega darila še nabira podpisani. Tudi pričakujemo, da se bode ta občekoristna imenitna knjiga skoro razširila po celem Slovenskem, ker si jo bodo gotovo premožniši kmetovavci za se in za svoje otroke radi omišljevali. Cena 80 nov. krajc. za obširno delo od 386 strani v veliki osmerki s podobami vred je tako niska, da bi se po 2 do 3 gold. prodajalo, ako bi za Lahe ali Nemce spisana bila, in že v prvem letu se mora tak strošek desetero poplačati, če se nje imetnik po nje le nauči, svoje gnojišče umno vrediti, da žlahnega rast-

linskega živeža (kar je gnoj) ne bode spirala dežnica in ga solnce sušilo, ter da ne bode gnojica po vaséh se stekaje v zgubo šla.

Kadar bode slavno gospodarsko društvo to knjigo v drugi natis dalo, bi samo želeli, da se pomnoži po skušnjah novejših let in da se spiše gledé jezika v oblikah „Novic“ in vseh boljših slovstvenih del.

Ne vemo, zakaj slovenske podružnice štajarskega gospodarskega društva ne skrbijo za razširjanje teh koristnih bukev med Slovenci na spodnjem Štajarskem, ker brez dvombe spoznajo, da je ravno gospodarstvo poglavitna podlaga blagostanja avstrijskih narodov in te podružnice menda niso za to razstavljene med 400.000 štajarskih Slovincov, da bi — izvzemši le hvalevredno početje celjske podružnice, ki razglša zdaj svoje delovanje v „Novicah“ — slovensko ljudstvo od njihovega delovanja le toliko zvedlo, kolikor že ravno po nemških časnikih in nemškem posvetovanji pri sejah podružnice zvediti more. Jasno je kot beli dan, da tako to obče koristno gospodarsko društvo, ktero ima v svojem osrednjem vodstvu velikanske duševne in telesne moči, ne more svojih korenin v naš slovenski narod zdatno poganjati.

V Gradcu na véliki četrtek 1862.

Dr. J. R. Razlag.

## Sirovo meso človeku večkrat zlo škodljivo.

Podučna novica.

Dandanašnji vživajo zdravi pa tudi bolni ljudje sirovega mesa veliko več ko nekdanj. Zlasti takim ljudem, ki so hudo bolezen prestali pa so zlo oslábéli, svetujejo zdravniki, naj si nastržejo sirovega mesa in takega povžijejo, zakaj to je gotovo, da tako nastrženo meso želodec lahko pokuha in je tudi tečno, bolj ko vsak drug živež.

Al dobra stvar ima včasih tudi hudo stran. In to so zdravniki zdaj že mnogokrat zapazili. Preiskave učenih mož so pokazale, da s sirovim mesom človek večkrat žive gliste in črve povžije, ki mu napravijo hudo bolezen ali mu naklonijo celo smrt.

Čeravno naš narod sirovega mesa ne povžije dosti in je tedaj ta nevarnost za nas manja, se nam vendar potrebno zdí, da tudi v našem listu povemo to, kar se je po svetu skusilo. To nam bo od ene strani svarilo, da se ne podamo v nevarnost, — od druge pa nam bo nauk, da ne bomo neverni Tomaži, če od drugod kaj slišimo, kar še nikdar slišali nismo. Treba je, da čedalje več vemo.

Natoroznancu Küchenmeister-u gré čast in hvala, da je svetu odkril marsiktere skrivnosti o naturi glist, ki so take, da bi jih človek skor ne verjel.

Kakor metulj in žaba ne prideta v tej podobi na svet, ampak se večkrat preminjati, preden postaneta metulj in žaba, taka se godi tudi mnogim glistam.

Najočitnejše se vidi to pri prešičjih ikrah ali šenkih (Finne). Ikre ali šenki so črvi, mehurčku podobni, ki živijo v mesu, pa tudi v družih delih prešičjih. Ako pa ti črviči — kakor koli — pridejo v čeva človeške, se spremenijo v dolgo, traku podobno glisto (trakuljo, Bandwurm). Na mehurčku ikre se sém ter tje napravijo izrastki, na katerih so sesavne bradavičice in pa ostri kaveljčki krog in krog. To so glavice tega črva, in vsaka taka glava se izraste v glisto trakuljo, kadar prešičja ikra pride v čevo človeško. Vsaka trakulja pa zaleže strašno veliko jajčic, iz katerih se spet nove gliste trakulje izležejo.

Take so ikre ali šenki in pa gliste trakulje le različne podobe ene živali, ne pa dvojna različna žival, kakor se je pred sploh mislilo.

Pa še več družih reči se je zvedilo. Ikre golobje se še le v čevah jastroba premenijo v trakuljo, zajčje pa v čevah pasjih itd.

Dve prikazni pa ste bile pri tem posebno čudne, namreč